

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

ASIA E 1/2016 vp Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle; Tavoitteena nykyaikainen, eurooppalaisempi tekijänoikeusjärjestelmä.

LAUSUNNON ANTAJA

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK), Helsinki

TTVK kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää, että seuraava otetaan huomioon Suomen kantaa muodostettaessa:

LAUSUNTO

Tehokas ja tasapainoinen valvontajärjestelmä

Laittoman tarjonnan torjuminen tehokkaasti on edellytys terveiden markkinoiden kasvuille ja kehittymiselle. Pelkästään laillisia palveluja kehittämällä ja lisensointia edistämällä ei poisteta piratismiongelmaa, koska yksikään laillinen palvelu ei pysty kilpailemaan sellaisen palvelun kanssa, joka laiminlyö tarvittavat lisenssit ja muut lakisääteiset velvoitteensa. Tällaiset palvelut ovat usein käyttäjilleen ilmaisia tai hyvin edullisia, mikä vääristää kilpailua entisestään. Näiden palvelujen ylläpitäjät voivat kuitenkin ansaita pelkästään mainostuloilla huomattavia summia, jopa miljoonia euroja vuosittain¹. Piratismiin vähentämiseksi sisämarkkinoille tarvitaan tehokas ja tasapainoinen siviilioikeudellinen valvontajärjestelmä. Valvontajärjestelmän on mahdollistettava myös valtioiden rajat ylittäviin oikeudenloukkauksiin puuttuminen eikä oikeudenloukkauksiin puuttuminen saa muodostua oikeudenhaltijalle kohtuuttoman kalliiksi.

Follow the Money -lähestymistapa

Komissio ilmoittaa ryhtyvänsä toimiin ottaakseen käyttöön itsesääntelyyn ja rahan liikkeen seurantaan perustuvia järjestelmiä (*follow the money* -lähestymistapa). Tämä on erittäin kannatettavaa. Teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaajien tulovirtoihin puuttuminen on tehokas keino lopettaa oikeudenloukkaus. Samoin ansaintamahdollisuuksien vaikeuttaminen vähentää laittomien

---

¹ Digital Citizens Alliancen vuonna 2014 julkaistun tutkimuksen mukaan suosituimmat vertaisverkkopalvelut yltyvät mainoksilla vuosittain lähes 4,5 miljoonan euron tuloihin, vaikka ovat käyttäjilleen ilmaisia. Pienetkin piraattisivustot voivat tienata mainoksilla vuosittain yli 70 000 euroa. Koska piraattisivustot hyödyntävät luvatta ja ilmaiseksi muiden tekemiä sisältöjä, niiden voittomarginaali voi olla jopa 90%.

<http://antipiracy.fi/ajankohtaista/297/piraattisivustot-tienaavat-mainoksilla-yli-160/>

palvelujen määrää. Sopimukseen perustuva yhteistyö antaa mahdollisuuden reagoida nopeasti oikeudenloukkauksiin ja muuttuvaan toimintaympäristöön. Sekä EU-tasolla että kansallisesti on edistettävä tällaisten käytänteiden syntymistä ja varmistettava, ettei luoda lainsäädännöllisiä tai – tulkinnallisia esteitä asioista sopimiselle.

Komissio ilmoittaa lisäksi harkitsevansa syksyyn 2016 mennessä, onko oikeudellista kehystä tarpeen muuttaa. Kyse on mm. sääntöjen selkiyttämisestä tarvittaessa rikkomusten tekijöiden tunnistamiseksi, kielto- tai estomääräysten soveltamiseksi valtioiden rajojen yli ja vahingonkorvausten ja oikeudenkäyntikulujen laskemiseksi ja jakamiseksi. Näihin liittyviä ongelmia käsitellään alla.

Rikkomusten tekijöiden tunnistaminen

a) Puuttuvat yhteystiedot

Laittomia palveluja ylläpidetään webhotelleissa, joista tila on usein vuokrattu lähes olemattomilla tai keksityillä yhteystiedoilla. Laittomien internetpalvelujen ylläpitäjät laiminlyövät lähes poikkeuksetta sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin 5 artiklan mukaisen velvollisuutensa ilmoittaa nimensä ja yhteystietonsa. Tällaiseen laiminlyöntiin on voitava puuttua seuraamusuhalla. Oikeudenhaltijoiden lisäksi myös viranomaisilla ja palvelun käyttäjillä on oltava mahdollisuus tavoittaa palvelun ylläpitäjä väärinkäytöstilanteissa.

b) Teletunnistetietojen saatavuus

Internetissä tapahtuneiden tekijänoikeusloukkauksien selvittäminen alkaa aina ip-osoitteen selvittämällä. Oikeudenhaltijoilla on TekijäL 60a §:n perusteella oikeus saada yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman oikeudenhaltijan suostumusta.

Tämä oikeussuojakeino on jo joidenkin internetoperaattoreiden osalta pelkästään teoreettinen, koska nämä säilyttävät tiedot oman ilmoituksensa mukaan ainoastaan kuukauden ajan. Tämä aika ei riitä näytön tallentamiseen, oikeudenhaltijoiden tunnistamiseen, näyttöpakettien ja hakemuksen valmistamiseen ja käsittelyyn saamiseen markkinaoikeuteen. Tältä osin EU- ja kansallisella tasolla on varmistettava, että tietosuoja ei estä tämän oikeussuojakeinon käyttöä. Internetoperaattoreille on säädettävä velvollisuus säilyttää teletunnistetietoja muita kuin viranomaisia varten vähintään kolmen kuukauden ajan.

Tietosuoja ja yksityisyyden suoja eivät saa muodostua esteeksi tekijänoikeuksien asianmukaiselle täytäntöönpanolle. Eri perusoikeuksien on oltava keskenään tasapainossa, ei toisiaan poissulkevia.

Rajat ylittävät estomääräykset

Tekijänoikeuksien täytäntöönpanon osalta alan toimijat – niin oikeudenhaltijat, internetoperaattorit kuin laillisten palveluiden tarjoajat – eivät ole sisämarkkinoilla vielä yhdenvertaisessa asemassa. Suomen on osaltaan vaikutettava siihen, että komissio varmistaa, että kaikki jäsenmaat implementoivat estomääräykset mahdollistavan tekijänoikeudet tietoyhteiskunnassa direktiivin 8(3) artiklan välittömästi. Osa EU:n jäsenmaista ei ole vielä implementoinut kyseistä artiklaa kunnolla tai ollenkaan. EU:n ja kansallisen lainsäädännön on mahdollistettava se, että yhdessä jäsenmaassa annettu kielto- tai estomääräys on nopeasti ja helposti laajennettavissa muihin jäsenvaltioihin. Tällä hetkellä oikeudenhaltijoiden on aloitettava oikeusprosessi alusta jokaisessa maassa samaakin palvelua vastaan, kunkin jäsenmaan kansallisten lakien mukaan. Prosessit ovat pitkiä ja

oikeudenkäyntikulut moninkertaistuvat, mikä ei ole tehokasta täytäntöönpanoa ja vie oikeudenhaltijoiden lisäksi myös viranomaisten resursseja.

Lisäksi komission olisi hyvä selvittää, että kieltomääräys on annettavissa muillekin välittäjille kuin internetoperaattoreille, esimerkiksi maksuvälityspalveluille.

Vahingonkorvausten ja oikeudenkäyntikulujen laskeminen ja jakaminen

Perusmuistiossa OKM2015-00264 Suomi ottaa torjuvan kannan komission aikeisiin arvioida vaihtoehtoja myös vahingonkorvausten ja oikeudenkäyntikulujen laskemisen ja jakamisen osalta. Tältä osin on huomattava, että komission kuuleminen täytäntöönpanokysymyksistä on vielä kesken eikä tiedossa ole, millaisia seikkoja kuulemisessa tuodaan esiin tai toisaalta millaisia seikkoja komissio täsmällisesti ottaen on aikeissa arvioida. Torjuvan kannan ilmaiseminen ennen kuin on edes varmuutta, mistä on kyse, vaikuttaa ennenaikaiselta ja perusteettoman negatiiviselta. Lisäksi on todettava, että tekijänoikeuksien täytäntöönpanon tehokkuuden arvioinnissa kulukysymys on hyvin olennainen, joten siitäkin syystä Suomen tulisi hyväksyä, että asiaa edes selvitetään. Valvonnan kulut voivat käytännössä estää räikeisiinkin oikeudenloukkauksiin puuttumisen.²

Välittäjien rooli ja huolellisuusvelvoite (duty of care)

Komissiolla on jo käynnissä verkkoalustoja koskeva kattava arviointi ja julkinen kuuleminen, jotka koskevat myös ilmoitusmenettelyä ja toteutettavia toimenpiteitä (*notice and action*) sekä kysymystä toimenpiteiden pysyvyydestä ajan kuluessa. Tämä on erittäin tarpeellista. Internetpalveluntarjoajien osalta sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin vastuuvapauslausekkeita tulee selvittää ja tarkentaa. Vastuuvapauden vastapainona on huolellisuusvelvoite, mikä pitää sisällään myös velvollisuuden osallistua oikeudenloukkausten ehkäisemiseen – julkisessa keskustelussa Suomessa tämä seikka tuntuu välillä unohtuvan. Nykyinen ilmoitusmenettely (*notice and take down*) ei ole riittävän tehokas, koska poistetut aineistot palaavat nopeasti takaisin palveluun³. Toiminnon tulisi olla luonteeltaan pysyvämpi (*notice and stay down*).

Internetpalveluntarjoajilta on vaadittava suurempaa vastuuta ja huolellisuutta verkkojen ja järjestelmien hallinnassa ja isännöinnissä, varmistamisvelvollisuus mukaan lukien. Vähintään niiden tulisi tuntea asiakkaansa ts. vaatia näiltä kattavampia yhteystietoja, jotka mahdollistavat tavoittamisen tarvittaessa.

Hakukoneilla, maksuvälitysyhtiöillä ja mainostajilla on myös rooli laittomassa tarjonnassa. Hakukoneet ohjaavat sisältöä etsivät valitettavan usein ensisijaisesti laittomiin palveluihin. Käyttäjilleen ilmaisten laittomien palvelujen ansaintalogiikka perustuu palvelussa näkyvään mainontaan, josta saattaa kertyä suurilla kävijämäärillä huomattaviakin summia. Laittomat palvelut, jotka myyvät sisältöä käyttäjilleen – aina laillisia palveluja huomattavasti edullisemmin, mikä lisää niiden houkuttelevuutta – käyttävät tunnettuja maksuvälitysjärjestelmiä, kuten luottokorttiyhtiöitä, PayPalia tms. Näiden logot palvelussa erehdyttävät lisäksi käyttäjiä luulemaan palvelua lailliseksi.

² Asiaa havainnollistavat käytännön esimerkit TTVK:n valvonnasta: kotimaisen uutuusalbumin jakamisesta suositussa vertaisverkossa on selvinnyt sopimalla oikeudenloukkauksen 600 euron korvauksella. Internetoperaattorin veloitus ip-osoitteen luovutuksesta voi olla yli 200 euroa ja hakemusmaksu markkinaoikeudessa nousi juuri 250 euroon, joten pahimmassa tapauksessa summasta ei kuitenkaan jää oikeudenhaltijalle korvaukseksi mitään itse oikeudenloukkauksesta, koska kuluja aiheutuu myös näytön tallentamisesta ja valvonnan henkilöresursseista. Yksittäisen estomääräyksen osalta oikeudenhaltijoiden kulut ovat olleet yli 10 000 euroa.

³ TTVK lähetti vuoden 2015 aikana lähes 16 000 ilmoitusta luvattomasta aineistosta, lähinnä kotimaisista av-teoksista YouTubessa. Sama teos pitää pääsääntöisesti poistaa useaan otteeseen, mikä vie huomattavasti oikeudenhaltijoiden henkilöresursseja eikä siis ole tehokasta täytäntöönpanoa.

Myös mainos- ja maksuvälittäjillä on oltava korostettu huolellisuusvelvoite, jotta ne eivät toimillaan edistäisi laitonta toimintaa.

Helsingissä helmikuun 17 päivänä 2016

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Jaana Pihkala
toiminnanjohtaja

TTVK on voittoa tavoittelematon aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on tekijänoikeuslakiin perustuvien oikeuksien valvonta ja tekijänoikeusloukkausten ehkäisy Suomessa. TTVK järjestää myös yleistä tekijänoikeudellista tiedotus- ja koulutustoimintaa. TTVK:n jäseniä ovat Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien tekijänoikeusyhdistys Gramex ry, Kopiosto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto - Finlands filmbyråes förbund ry, Suomen elokuvatuottajien keskusliitto - Centralförbundet för Finlands filmproducenter ry, Suomen Muusikkojen Liitto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Av-tuottajien tekijänoikeusyhdistys Tuotos ry, Suomen audiovisuaalisten alan tuottajat – SATU ry, Säveltäjät ja Sanoittajat ELVIS ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry, Yleisradio Oy, MTV Oy, Sanoma Media Finland Oy sekä RadioMedia ry.